

γύριζε και ξαναγύριζε απ' όλες τις μεριές. Ἡ φιλοτιμία της ἐπαναστατοῦσε γιὰ τὴν ὑπόσχεση ποῦχε δώσει κι' ὅμως δὲν ἄγνοοῦσε τὸ πάθος τῶν μερμηγκιῶν της, οὔτε τὴ σκληρότητά τους, όταν θέλανε νὰ τιμωρήσουν.

Συχνὰ σηκώνονταν κι' ἀκούμποῦσε τὸ κεφάλι της στὰ χέρια της. Τότε τῇ φαινόταν πῶς ἔκρυβε ἄπειρα μικρὰ πόδια νὰ περπατοῦνε γρήγορα γύρω της σὰ νῆταν στοιχειωμένο τὸ βουνό. Σὰν κατάλαβε τέλος πῶς ἦρθε ἡ μέρα, ἡ Βιορίκα ἀνοίξε τις ρόδινες κουρτίνες γιὰ νὰ πᾶν ν' ἀναπνεύσῃ ὅξω τὸν ἀέρα μ' ὅλη τὴ λευθερίαν. Μὰ πόσο ἀπόρησε σὰν εἶδε τὴν ἐξοδο κλεισμένη μετὰ τὰ μυτερά φύλλα τοῦ ἐλατου. Ἐπρεξε στὴ δεύτερη, στὴν τρίτη, σ' όλες μὰ χωρὶς καμιά ὠφέλεια· όλες εἴτανε κλεισμένες ἀπὸ πάνω ὡς κάτω. Τότες ἡ ρωνή της ἀκούστηκε δυνατὰ, κι' ἀμέσως όλες οἱ λεγεῶνες τῶν μερμηγκιῶν ἦρθαν ἀπὸ ἀναρίθμητους καὶ μυστικούς δρόμους καὶ συναθροίστηκαν μπροστὰ στὴ βασιλισσά τους.

«Θέλω νὰ βγῶ στὸν ἐλεύθερο ἀέρα», τοὺς εἶπε τότες ἡ Βιορίκα μετὰ φωνὴ ἀποφασιστικῆς.

«Ὁχι, ἀπαντήσανε τὰ μερμηγκία. δὲ θὰ σ' ἀφίσουμε νὰ βγῆς ἀπὸ δῶ γιὰτί τότε θὰ σὲ χάσουμε.

«Δὲ θέλετε λοιπὸν πιά νὰ μ' ἀκούτε;

«Ναί, σὲ ἔκαθε πρᾶμα, μὰ σ' αὐτὸ ὄχι. Τιμωρησέ μας, σκότωσέ μας μπροστὰ στὰ πόδια σου. Εἴμαστ' ἑτοίμα νὰ πεθάνουμε γιὰ τὸ καλὸ τῆς κοινότητος καὶ γιὰ τὴ σωτηρίαν καὶ τιμὴ τῆς βασιλισσάς μας.

Ἡ Βιορίκα χαμήλωσε τὸ κεφάλι της καὶ βουρκόσανε τὰ μάτια της μετὰ τὰ δάκρυα. Παρακαλεσε τὰ μερμηγκία νὰ τῆς δώσουν τὴ λευτερίαν της. Μὰ κείνα δὲν τῆς ἀποκρίθηκαν κι' ἔξαφνα ἡ Βιορίκα βρέθηκε καταμόναχη σ' ἐκεῖνο τὸ σκοτεινὸ τόπο. Τότε στίναζε κι' ἔκλαιγε πικρὰ, καὶ τὰ χέρια της ξερίζωναν ἀσπλάχνα τὰ θαμνίστα της μαλλιὰ. Ὑστερα δοκίμασε μετὰ εὐκολοτάκιστα μικρὰ δάχτυλά της ν' ἀνοίξῃ μιὰν ἐξοδο. Ἀλοίμονο! Μόλις τὴν ἀνοίγει καὶ ἔκλινε στὴ στιγμή, κι' ἡ Βιορίκα ἀπελπισμένη ἔπεσε στὴ γῆ.

Τὰ μερμηγκία τῆς φέρανε τὰ ὁμορφότερα λουλούδια, νεχτάρια καὶ στάλλες ἀπὸ ρόδα γιὰ νὰ πᾶψῃ τὴ δίψα της, στίς παρακαλῆσεις της ὅμως μένανε ἀτάραγα. Ἀπὸ φόβο μήπως οἱ φωνές της ἀκουστοῦνε ὅξω, ἀποφασίσανε νὰ σηκώσουν τὴν οἰκοδομὴ

τους πάντα πιὸ ψηλὰ, τόσο ψηλὰ ποῦ πέρασε στὸ ὕψος τὸ Βερφουλκοντόρ, καὶ δώσανε στὸ βουνό τους τὸ ὄνομα Φουρνίκα.

Ὁ γιὸς τοῦ βασιλιά δὲν ξαναφάνηκε πιά γύρω στὸ βουνό· μὰ τὴ νύχτα σὰ βασιλεύει ἡ σιωπὴ παντοῦ, ἀκούγονται ἀκόμα οἱ στεναγμοὶ τῆς Βιορίκας.

KARMEN SYLVA

ΥΔΡΑ

Ἀνασκουμπώσου τὸ βραχιόνι,
δεῖξε ποντίκια ἀισαλιωτὰ,
Κι' ἄρπα στὸ χέρι, φίλε Ἀντώνη,
τὸν κοφτερό μπαλτᾶ.

Ἐρμη ἡ μάννα ἡ μάβρη στέκει
δετὴ στὸ βράχο καὶ διπλὸ
κεφάλι ἡ ὕδρα δὲς παρέκει
ποῦ βγάζει ἀπ' τὸ ριαλό.

Σὰ Λεβαντίνου ἡ μιά της κᾶρα,
δασκάλου ἡ ἄλλη, καὶ ζητᾶ
νὰ φάει τὴ μάννα... Ὡ Ἀντώνη, βάρρα
βάρρα μετὰ τὸ μπαλτᾶ.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στὸν τρισευτυχισμένο μας τόπο, κάτω ἀπ' τὴ σκιά τῶν ἀθανάτων Παρθενῶν, τὸ ἀλαλιασμα τῶν παιδιῶν μετὰ τὴν κλασσικὴ διδασκαλία, ἀρχίζει ἀμέσως ἀπὸ τὸ Νηπιαγωγεῖο. Αὐτὸ τὸ φαντάζεσθε εὐκολα, γιὰτί ξέρετε πῶς στὸ Νηπιαγωγεῖο τὰ παιδάκια μαθαίνουν τὰ πρῶτα γράμματα, κι' ἐκεῖ μέσα πρωτοπιάνουν στὰ χερῶν τους τὴν περίφημη φυλλάδα μετὰ τὰ ὠὰ καὶ τὰ ἴα. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ βέβαια δὲ φαντάζεσθε—ἐγὼ τοῦλάχιστο δὲν τὸ φανταζόμουν ὅσο δὲν τόβλεπα μετὰ τὰ μάτια μου καὶ δὲν τᾶκουγα μετὰ ταῦτά μου, — εἶναι ὅτι ἡ κλασσικὴ διδασκαλία ἀρχίζει εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτη τάξη τοῦ Νηπιαγωγείου, δηλαδὴ σὲ παιδάκια πέντε, ἑπτασάρων καὶ τριῶν ἀκόμα χρόνων, ποῦ λένε τραγου-

δάκια καὶ παίζουν παιγνίδια μετὰ ξυλαράκια καὶ μζάρια. Καὶ ὅμως! Στὴν τάξη αὐτὴ τῶν ἀναλφαβήτων νηπίων, διδάσκεται ἓνα εἶδος πραγματογνωσίας, κ' ἡ διδασκαλία της γίνεται στὴν κλασσικὴ γλῶσσα—τὴν καλλιτέρη, καθὼς τήνε λένε οἱ δασκάλες,— μετὰ τὴν ἐπιμονή, ποῦ βλέπετε πιά καθαρά πῶς ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ μαθήματος δὲν εἶναι νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ τὰ πράγματα, παρὰ τίς ἀρχαῖες τους λέξεις.

Ἐτυχα καποτε, πρὸ χρόνων, στίς «ἐξετάσεις» τοῦ καλλιτέρου «Νηπιακοῦ Κήπου» τῆς Ἀθήνας. Ἡ δασκάλα, μιὰ ὁμορφὴ κοπέλα μετὰ προσωπάκι κούκλας καὶ μετὰ μυαλὸ παπαγάλου, εἶχε μπροστὰ της ἀραδιασμένα τὰ παιδάκια καὶ ρωτοῦσε:

- Τί εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον κρατεῖς, Νίκο;
- Χαρτί, ἀπαντοῦσε ὁ μικρός.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Χάρρητης.
- Πολὺ καλὰ. Τί ἔχεις ἐμπρὸς σου, Νίτσα;
- Ποτήρι.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Ποτήριον!
- Ἀκόμη καλλιτέρα.
- Κούμπελον!
- Λαμπρὰ. Καὶ τί περιέχει, Γεώργιο;
- Νερό.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Ὑυυυυυυ!

Κ' ἔτσι ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ὅσα πράγματα βρέθηκαν μπροστὰ τους, τὰ παιδάκια μὲς τὰ μεταφράσαν στὴν ἀρχαία κ' ἡ ἐξέτασις αὐτὴ ἐτελείωσε. Ἐπειτα εἶπαν διάφορα τραγουδάκια, γιὰ «λαγωὺς» ποῦ «κοιμῶνται», γιὰ «μελίτσας» ποῦ «απετῶσι» γιὰ «ἄα» ποῦ «εὐωδιαζοῦσι» καὶ γιὰ «πητῆνα» ποῦ «κελαδοῦσι».

Τύποι τῆς ζωντανῆς γλῶσσας στὰ τραγουδάκια αὐτὰ εἴταν μοναχὰ ἐκεῖ—χωρὶς καμιά ὑπερβολή,— ποῦ ὁ στίχος δὲν ἔχωροῦσε τοὺς τύπους τῆς ἀρχαίας. Τὸ ἴδιο ἀκουρόνταν κάπου-κάπου καὶ καμιά ζωντανὴ λέξη ἐκεῖ ποῦ τὴν ἀπαιτοῦσε ἡ ὁμοιοκαταληξία... Τελοσπάντων, τέτοιες «ἐξετάσεις» ἔκαμαν τὰ ἀναλφάβητα, ὥστε φαντάζεσθε πῶς τί ἔκαμαν τ' ἀλφάβητισμένα.

Ἀρρίσθηκα τότες, πῶς ἂν μοῦ χάριζε ποτὲ ὁ Θεὸς παιδιὰ, δὲ θὰ τᾶστελνα οὔτε στὸ Νηπιαγωγεῖο.

Πέρασαν χρόνια, ἀπόχτησα παιδάκια, καὶ φέτος

KARL BRUGMAN

ΓΡΑΦΤΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοὺ περασμένο φύλλο)

Εὐπάζει τώρα ὅταν τὸ πρωτακοῦς, πῶς λαὸς Ἑβρωπαϊκὸς ἀνεξάρτητος—ποῦ οἰλοδοξεῖ νὰν τότε λογαριάζουν, ὅπως λογαριάζεται καὶ μόνος του, μετὰ τοὺς πολιτισμένους λαοὺς τοῦ μέρους μας τῆς γῆς, καὶ ποῦ ἡ γραφτὴ τοῦ γλῶσσα, πᾶν τώρα χίλια πεντακόσια χρόνια περασμένα, χωρίσε μετὰ τὴ φυσικὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, τόσο ποῦ τὸ μεταξὺ τους ἀνοίγη ἀπὸ καιρὸ παραπέρασε πιά κάθε ὑποφερμὸ πλάτος—πῶς ἀφτὸς ὁ λαὸς μετὰ πλειοψηφία πελώρια δὲ δείχνει καμιά ἐρεξὴ νὰ ξανατεριάσει καλὸρρυθμὴ τὴ γραφτὴ τοῦ γλῶσσα μετὰ τὴ λαϊκὴ λαλιά, παρὰ καὶ μερικὸς του προικισμένους ἄντρες, ποῦ εἰκοσι τὸσα χρόνια ἀγωνίζονται νὰ βολέψουν τὴν ἀμέλεια αἰώνων, τοὺς ἀμπώχει συστηματικὰ κι' ἀγαναχτισμένα. Μετὰ τοῦτο ἐρχόμεστε στὸν ἀγῶνα τῆς γραφτῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, ἡ τὸ

Γλωσσικὸ Ζήτημα, ὅπως τὸ λέν οἱ ἴδιοι λογοτρεβὴ ποῦ βαστάει τὸ ἔθνος σὲ χρονικὸ ἀναβρασμὸ, ἀπαράλλαχτα ὅπως τὸ Μακεδονικὸ Ζήτημα, τὸ Κρητικὸ, τὸ οἰκονομικὸ. Δὲν πᾶει πολὺς καιρὸς μιὰ μετὰφραση τῆς Γραφτῆς σὲ λαϊκὴ λαλιά κατάντησε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, μέσα στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας σὲ στάση μετὰ θυσία ἀρκετῶν ψυχῶν.

Ὁλόκληρη οἰολογία ἔχει συγκεντρώσει γύρω της τὸ ζήτημα, πρᾶμα ὄχι παράξενο μετὰ τὴ γραφάπη τῶν Ἑλλήνων κι' ἀντίκρου μετὰ τὴ ζωντὴ περιέργεια τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Τὴ συζήτησι, ἂν καὶ δὲν τὴν ἀνοίξε, τὴν ξανακίνησε ὁ λόγιος Ψυχάρης, κάτοικος τοῦ Παρισιῦ, ποῦ σὲ σειρά δημοσιέματα προσπαθῆσε ν' ἀποδείξῃ ὄχι μονάχα θεωρητικὰ τὴν ἀνάγκη ἀλλαγῆς, ἀλλὰ καὶ πρακτικὰ μετὰ γλωσσικὰ δείγματα τὴν λογογραφικὴ ἀρκετοσύνη τῆς λαλιᾶς τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων. Ὁ καλύτερα ἀρματωμένος ἀντίπαλός του (1), κεφαλὴ τῶν

(1) Δὲ νομίζω. Θεωρητικὰ ὁ Σκιας εἶναι πολὺ καλύτερα ἀρματωμένος, (ὅπως τὸ ξέρει ὁ Χαντζιδάκις, ἂν καὶ πολὺ λίγο θυμᾶται τοῦ Σκια τοῦ βιβλίου). Συζητᾶ μ' ἀρκετὴ τέχνη καὶ δύναμη, γράφει καὶ κόσμια· δὲ στριγγλίζει σὰ χείρας τοῦ Σκιαίου. Πρακτικὰ πάλι—ὡς λογογράφος στὴν καθαρεύουσα—πῶς μπορεῖ ὁ Χαντζιδάκις νὰ συγκριθεῖ μετὰ τὸ Βερνάρδακη; Ἀς πάρουμε ἓνα παράδειγμα. Ἡ ἀρχὴ

σουτηρητικῶν (2), τῆς μερίδας δηλαδὴ ποῦ ὡς τώρα χαίρεται τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους—ὡς καὶ καθὲς ἄλλο παρὰ ὑπερβολικός, (3) εἶναι ὁ Γ. Ν. Χατζι-

τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ (παρμένους) σωτηρὰ ἀπὸ ἓνα ἄρθρο τοῦ Γενναδίου) στὴν «Ἀπάντησι» εἰς τὰ τοῦ Κρουμβάχη» σ. 314 πᾶει ἔτσι «Πολύλακις συνέβαινε κατὰ τοὺς εὐκλειεῖς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅσκις (sic) δύο «Ἑλληνισμοὶς» πολεῖς ἤρριζον πρὸς ἀλλήλους ἢ ὅσκις (sic) αἱ πολιτικαὶ μερίδες τινὸς πόλεως περιήρχοντο εἰς ἐρίδας, νὰ προσκαλῶσιν ἐξ ἄλλης πόλεως κτλ.» Τί πομπωδικώτερο μπορεῖ νὰ ὑπάρξει; Κάθε λογογράφος τῆς προκοπῆς τὸ πολὺ πολὺ θὰ ἔγραφε «Πολύλακις συνέβαινε κατὰ τοὺς εὐκλειεῖς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅταν δύο πόλεις ἢ αἱ πολιτικαὶ μερίδες τινὸς πόλεως ἤρριζον, νὰ προσκαλῶσιν ἐξ ἄλλης πόλεως κτλ.» Στὴν κλασσικὰ τοῦ ὁσκις μάλιστα θυσίασθηκε κι' ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια.

(2) Πῶς εἶναι κεφαλὴ: (1) ἀπορήσω πολὺ, ἂ με βεβαιώσουν πῶς ὁ Βερνάρδακης, ὁ Βλάχος, ὁ Βικέλας, ὁ Λάμπρος, ὁ Πολίτης, ὁ Βασπορίδης, ὁ Ἀννίνος, ὁ Δροσίνης, ὁ Πυλαρινός, ὁ Πραβελέγγιος κλ. τὸν παραδέχονται ἀρχηγό.

(3) Ὑπερβολικώτατος μάλιστα. Δὲν ξέρω κανέναν ὑπερβολικώτερο. Λέει ἴσως πῶς εἶναι ὑπερβολικός—ἐπειδὴ καλὸ τὸ ἐπιχείρημα—μὰ τὸ ὅσο του κηρύττει ἄλλα. Παράδειγμα εἶναι τὸ μέρος τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ ποῦ ἀναφέρει πρὶν. Ἡ πᾶρε ἄλλο παράδειγμα κι' ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου τοῦ σ. 819 «ὅτι ἀνενηψάμεν ἐκ τοῦ ληθάργου τῆς

ή μεγάλη μου ή κόρη έκλεισε τὰ τέσσερα... Νά μή τή στείλω σέ σκολειό...μά τί νά τήν κάμω στέ σπίτι; Πλούσιος δέν είμαι γιά νά έχω δικούς μου νηπιακούς κήπους καί δασκάλες «φροδελιακές...» Είπα λοιπόν νά πατήσω τόν ὄγκο μου, — ε, δέν είταν κι' ὁ πρῶτος! — καί νά τή στείλω.

Τήν ἔστειλα σ' ἓνα καινούργιο Νηπιαγωγεῖο, τὸ καλλίτερο ποῦ ἔχουμε, κ' ἔλεγα μάλιστα πῶς θάταν πολὺ πιό προδευμένο ἀπ' τὸ παλιό, ἀφοῦ σ' αὐτὸ διδάσκει τίς δασκάλες καί ὁ σεβαστός μου θεῖος κ. Κουρτίδης. Ἄς εἶναι... Ἡ κόρη μου ἔφυγε ἓνα πρωὶ κ' ἐγύρισε τὸ μεσημέρι δηλητηριασμένη. Εὐθὺς, ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα, ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα! Ὅταν τὴ ρώτησα τί ἔκαμε στὸ σκολειό, μοῦ ἀποκρίθηκε:

- Ἐπαίξα ξυλάρια.
- Μαξιλάρια;...
- Ὅχι!... ζυ-λ-α-ρι-α.

Μερικοὶ φίλοι ποῦ παράτυχαν κοντὰ μου καί τοὺς παρουσίασα τὸ πρῶτο αὐτὸ σύμπτωμα, δέν τὸ βρῆκαν τόσο σπουδαῖο.

— Ὑπάρχει καί τύπος ξυλάρια δημοτικώτατος, ὅσο τὰ ξυλάρια καί τὰ ξυλαράκια, μοῦ εἶπεν ὁ Ζερβός.

— Δέν πειράζει, μοῦ εἶπε, δὲ θυμοῦμαι τώρα ποῖός ἄλλος· ἡ κόρη σου θά ξέρη γιά ξυλάρια μόνο τὰ καλοκομμένα καί γυαλισμένα ξυλαράκια τοῦ Νηπιαγωγείου· νά ἰδῇς ποῦ ὅλα τῶλλα θά τὰ λήη πάλι ξυλαράκια.

Ἐγὼ ἐπίμεινα πῶς τὸ σύμπτωμα, μ' ὅλα αὐτά, εἴταν ἐπιφοδὸς, γιὰτὶ ἀρχίζαν ἀπὸ τέτοια ἡλικία νά τῆς ἀλλάζουν τῆς κόρης μου τὴ γλῶσσα.

— Ἐπιτέλους, γιὰτὶ νά τή στείλῃς σέ τέτοιο σκολειό; μὲ ρώτησεν ὁ Ραμζς.

Καί ποῦ, παρακαλῶ, νά τή στείλω; Δὲ μοῦ τὸ δείχνει αὐτὸς τὸ καλλίτερο; Δὲ μοῦ τὸ δείχνετε σεῖς;...

Ὁ «Νουμάς» ποῦ ἔχει τόσους σοφοὺς καί πλούσιους φίλους καί ποῦ ἐφρόντισε ὡς τώρα μόνο γι' ἀλφαριθμητάρια, δέν μπορούσε τάχα νά φροντίσῃ καί γιά ἓνα σκολάκι, γιά ἓνα Νηπιαγωγεῖο;

Γιά σκολειό εἶναι ἔσως ἀκόμα νωρὶς καί θά εἴταν πολὺ πιό δύσκολο. Γιά σκολάκι ὅμως μπορεῖ νά εἶναι πιὰ καιρὸς καί μπορεῖ νά εἶναι πιό εύκολο. Εἰρῶ κ' ἐγώ; Στὴν Ἀθήνα εἶναι ἀδύνατο νά μὴν ὑπάρχου σήμερα ἀρκετοὶ νέοι γονεῖς, τόσο φιλόστοργοι ὅσο καί φωτισμένοι, ποῦ θά ἤθελαν νά μαθαί-

νουν τὰ παιδάκια τους σ' ἓνα νηπιακὸ κήπο νά παίζου καί νά τραγουδοῦν στὴ γλῶσσα τους... Ἄν εἶναι ἀκόμα ἀνάγκη νάλλάξῃ μιὰ φορὰ αὐτὴ ἡ γλῶσσα, τὸ ἄλλαγμα ἄς ἀρχίῃ τοῦλάχιστον ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἑπτὰ χρόνια, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη ἐπιτέλους. Εἶναι κρῖμα, πολὺ μεγάλο κρῖμα νά μπάζουμε παιδάκια τριῶν-τεσσάρων χρονῶν στὸ φερό αὐτὸ βάσκανο τῆς διγλωσσίας, νά τοὺς μαθαίνουμε ὅλη τὴ χάρη κι' ὅλη τὴ δροσιὰ τῆς ἡλικίας τους μὲ τὸν πρῶτο σχολαστικισμό. Ἐνα σκολάκι ποῦ θά εἶχε καλὲς δασκάλες, διαταγμένες νά κουβεντιάσουν μὲ τὰ παιδιὰ στὴ ζωντανὴ γλῶσσα, νά τοὺς λένε ὅλα τὰ πράγματα ὅπως τὰ λένε καί στέ σπίτι καί νά τοὺς μαθαίνουν ὁμορφα τραγουδάκια γραμμένα στὴν ἴδια γλῶσσα, θά εἴταν σκολάκι πολὺ συμπάθητικό, πολὺ ἀξιαγάπητο, καί θά τὸ ὑποστήριζαν μὲ τὴν καρδιά τους ὅλοι οἱ φρόνιμοι γονεῖς τῆς Ἀθήνας.

Ἐνα σκολάκι τέτοιο, δὲ θά εἴταν σάν ἓνα μεγάλο σκολειό, ποῦ θά ἐκινδύνευε νά πετροβοληθῇ ἢ νά κατῇ σέ καμμιὰ λαϊκὴ ἐξέγερση. Ὅτε τὸ μεταφρασμένο Εὐαγγέλιο, οὔτε τὴν Ἰλιάδα τοῦ κ. Πάλλη θά ἔβαζε στὰ χέρια τῶν μπεμπέδων, γιά τὸν ἀπλούστατο λόγο πῶς κανένα βιβλίον δὲ θά εἶχαν οἱ μικροὶ κ' εὐτυχισμένοι ἀγράμματοι. Τὸ πολὺ-πολὺ μπορούσε νά παίρνουν τὸ «Ἀρφαριθτάρια» τοῦ Νουμά, κι αὐτὸ ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ ἔξη χρόνια. Τί διάβολο! γιά ἓνα ἀρφαριθτάρια χωρὶς ἴα καί χωρὶς ὠδὴ, δέν πιστεύω δὲ νά σηκωθῇ Ἐπαναστάσις!... Ἐκτός ἂν ἤθελε πιστευθῇ πῶς εἶναι κι' αὐτὸ ὑποκινημένο ἀπὸ τοὺς Πανολαϊστὰς. Ἀλλὰ ὄχι. Πίσστε με ὅσο θέλετε αἰσιόδοξο· δέν πιστεύω πῶς ἡ ἀνοησία μας θά ἔφθανε ὡς ἐκεῖ. Ἐνα σκολάκι γιά τὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ, βασισμένο στὴ φυσικὴ ἀγωγή γιά τὴ φυσικὴ γλῶσσα, θά στεκόταν στὴν Ἀθήνα χωρὶς νά γίνῃ σκάνδαλο.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Μεγάλος λόγος γίνεται στίς ἰταλικὰς ἐφημερίδας γιά τὴν κοσμοδόκουσσαν τεχνίτριά Adelaida Ristori ποῦ πέθανε στὴ Ρώμη, στίς 26 τοῦ παρσμένου μηνός. Ἡ Ristori γεννήθηκε στὰ 1822, στίς 29 τοῦ Γενάρη, σ' ἓνα μικρὸ χωριὸ τῆς Β. Ἰταλίας ἀπὸ γονεῖς θεατρίνους. Δεκαοχτὼ χρονῶ ἐπαίξε στὴν τραγωδία «Μαρία Στουάρτ» τοῦ Schiller, ποῦ μετάρρσσε στὰ ἰταλικά ὁ Ἀντρέας Μαρφί. Στὰ 1850 παντρεύτηκε μὲ τὸ μαρκέζο Καπρανκα Ντέλ Γκρίλλο, ἡ Τέχνη ὅμως πάντα τὴν ἤθελε καί τὴν τιμοῦσε γιά Ristori.

1903. Σελ. 226). Ἀπὸ παντοῦ φωτίζοντας⁽⁵⁾ τὸ ζήτημα συμπεραίνει μὲ τὴ γνώμη ποῦ καί πρὶν εἶχε φανερῶσει, τόσο ἀφτὸς καθὼς κι' ἄλλοι ξένοι νεοελληνιστάδες, πῶς δηλαδὴ τῆς ἐπίσημης γραφτῆς τῶν Ἑλλήνων τῆς λείπουν τὰ κυριώτερα βιολογικά συστατικά γλῶσσας λογογραφικῆς, συναγρικητικῆς, λαομορφωτικῆς, καί πῶς, ἂν ἡ Ρωμιόσύνη δὲ θέλει νά παραγκωνιστεῖ κι' ἀπελπιστικὰ νά προσπερσστεῖ στὴν προκοπὴ τοῦ σημεριοῦ πολιτισμοῦ, ἡ γλωσσικὴ ἀλλαγὴ εἶναι ἀνάγκη ἀπαραίτητη. Μὲ ὁλόθερμη συμπνοία πρὸς τὴν τύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ τονίζει τὴν πεποιθησή του, καί βαθιὰ τὰ πρόλογά του τὰ χαραρίζει στὴν Ἑλλήνων τὴν καρδιά. «Βίβαια, πτό ξέρω» λέει σ. 155 «πῶς δρόλοπα θυμοῦ λύνω μὲ πτὰ λόγια μου, καί πῶς θά κρηυχτῶ τώρα θανασι μώτατος ὀχτρός τοῦ Ἑλληνισμοῦ⁽⁶⁾ ἡ βλάκας ἀ-

(5) Κατὰ τοῦ Χαντζιδάκους ὅμως τὴ γνώμη, τὸ βιβλίον εἶναι ρητορικό.

(6) Ἀπαράλλαχτα, δυστυχῶς. Καί μὲ τί παιδιὰτικες σοφιστικὰς προσπαθεῖ ὁ Χαντζιδάκης ν' ἀποδείξῃ τὸν Κρούμπαχο μισέλληνα! Σελ. 83 τοῦ γερμανικοῦ του βιβλίου λέει «Λοιπὸν μῖσος πρὸς τὴ γραφτὴ μας γλῶσσα, ἄρα [μῖσος] καί πρὸς ὁσούς τὴ γράφου» καί λαλοῦν, δηλαδὴ πρὸς τὴ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν Ἑλλήνων κτλ., ννά μὲ τί μέσα ξέτασε ὁ Κρούμπαχος τὸ γλωσσικὸ μας ζή-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιά τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιά τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιοσκία τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιδόρου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στέ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στέ βιβλιοπωλεῖα «Εστίας» Γ. Κολάρου καί Σακέτου [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στέ Βουλῆ]. Στέ Βόλο, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπρὸστὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΕΙ

κάποιος φίλος: «Τὸν μελά μας βοήκαμε μὲ τοὺς πρόσφυγες πάλι· νὰν τοὺς ταῖσουμε, νὰν τοὺς ντύσουμε, νὰν τοὺς βροῦμε δουλιὰ. Κι ὁλοένα μᾶς ἐρχονται καινούριοι! Μὰ πῶς θὰνθέξει ἐπιτέλους αὐτὸς ὁ τόπος; Καλοπερνᾶμε ἐμεῖς, μᾶς περισσεύει ὁ παρᾶς, γιά νά μπορούμε νά βοηθοῦμε καί τοὺς ἄλλους;...»

Γράφει κι ἄλλα ὁ φίλος, παρακαλῶντας μάλιστα καί νὰν τοῦ τυπώσουμε τὸ ἄρθρο του. Μὰ δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε καί νά μᾶς συμπαθᾷ· δέν τοῦ τὸ τυπώνουμε γιὰτὶ ἔχει ἄδικο, μεγάλο ἄδικο, ἀπὸ τὴν πρώτη ἴσαμε τὴν τελευταία ἀράδα. Δέν τὸ μελέτησε καθόλου τὸ ζήτημα καί γι' αὐτὸ ἔγραψε ἀσυλλόγιστα ὅ,τι ἔγραψε. Λίγο νὰν τὸ μελετοῦσε, λίγο νά κουραζότανε νά μπεῖ στὴν οὐσία, καί θάλλαξε ἀμέσως γνώμη. Γιατὶ οἱ Ἀχαιῶτες καί οἱ ἄλ-

δάκης, πανεπιστημιακὸς καθηγητῆς, ὁ καλύτερος γνώστης⁽⁴⁾ τῆς ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς καί θεμελιωτῆς τοῦ καθαροῦ ἐπιστημονικοῦ ζετασμοῦ τῆς. Ὁ λόγιος ἀφτὸς πολεμᾷ χρόνια τώρα ξανά καί ξανά νά ξαστερώσει πῶς γυρισμὸς σήμερα εἶναι ἀκατόρθωτος. Τὸ ceterum censeo του εἶναι τοῦτο· δέν εἶναι μήτε κἂν στέ χέρι μας πιὰ νά στρίψουμε πίσω τὸ ποτάμι. Ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς λόγιους ὁ Κ. Κρούμπαχος τοῦ Μόναχου, ὁ ἐξοχώτερος μεταξὺ μας γνώστης τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ μεσαιωνικοῦ καί σημεριοῦ πολιτισμοῦ καί λόγου, ἀφιέρωσε στέ πρόβλημα ἓνα του βιβλίου τυπωμένο στέ 1903 («Τὸ πρόβλημα τῆς νεοελληνικῆς Γραφτῆς». Μόναχο

»δουλείας καί ἀνέστημεν ἐκ τοῦ θυθοῦ αὐτῆς ἀκριβῶς ἔνεκα τοῦ παρελθόντος τούτου, ὅτι πρὸς αὐτὸ ὡς πρὸς πο-» λικὸν ἀστέρᾳ ἀεὶ ἀποδίδομεν κτλ.». Μὰ τέτιες φράσεις εἶναι πλημμυρισμένα τὰ βιβλία του. Ἀπὸ κλασσικὸ ζῆλο μάλιστα συνεπαίρνεται καμιά φορὰ καί σέ σολοικισμούς ἀκόμα. Πρὸ σ. 774 «ἐρωτᾶτε ἂν (=εἰ) δύνωμαι» (Ἀπολλὸν ἀποτρόπατε [εἰ] ὅλος ὁ ἄλλος κόσμος λέει σωστὰ ἀερωτᾶτε ἂν δύνωμαι).

(4) Μὲ ὅλο τὸ σέβας, παρατηρῶ πῶς σωστὸς γνώστης δέν εἶναι ὅποιος ξέρει σωροὺς ὕλη, παρὰ ὁ καλὸς κριτῆς ὅστις ξέρει, ἄς εἶναι καί λίγη.

»πελπιστικός. Ὡς τόσο» ἔακολουθα ἢ ὅ,τι φτάσει. δὲ ἡγίνεται, μέρα ὅταν οἱ Ἕλληνες θά δῶν καί μο-» λογήσουν πῶς οἱ ἴδιοι στᾶθηκαν οἱ χειρότεροί τους ὀχτροὶ καί παράφρονες τυφλωμένοι.». Ἐναντίον ἀφτῆς τῆς συγγραφῆς ξαναπῆρε ὁ Χαντζιδάκης τ' ἔκρημα πολλές φορές ὡς τώρα, μάλιστα σ' ἓνα του ἔργο ἀπὸ 557 σελίδες γραμμένο ἐλληνικά (Ἀπάντησις εἰς τὰ τοῦ Κρούμπαχου. Ἀθῆναι 1905), καί σ' ἄλλο του σύγγραμμα ποῦ βγήκε τώρα ὕστερα Die Sprachfrage in Griechenland. Athen 1905. 144 S). Κι' ἰδῶ ξεπροβοδα τοὺς μεταρρυθμιστάδες μ' ἓνα του Non possumus. Ὡς τόσο, τὸ στερενὸ τοῦτο ἔργο, ὅπως βλέπουμε ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγή, γράφτηκε γιά τὸ «Γερμανικὸ κοινόν», καί μὲ χαρὰ μας καταχωροῦμε πῶς, ἐνῶ μόλις στέ 1903 ὁ Χαντζιδάκης πικρότατα παρκαπνίσθηκε γιὰτὶ ν' ἀνακατέβουνται οἱ ξένοι, τώρα θέλει νά ἰδεαστοῦνε στέ Γερμανία καί σέ πλατύτερους κύκλους ποῦ τὸ σωστὸ καί τὸ μὴ σωστὸ τῆς φιλονεικίας⁽⁷⁾.

»τημα». Γιά τέτιες πρόσφυγες καί συχαμένες σοφιστικὰς ἔγινε ἡ θεῖα τοῦ Πλάτωνα γλῶσσα, ποῦ σ' ὀνομά τῆς ὁ Χαντζιδάκης ὡς πρῶταντες ζητοῦσε προχτὲς τὸ ἔλεος τῆς ἐθροπαϊκῆς ἐπιστήμης: Τέτιες ξαδιαντροπιές εἶναι θετικὰ σωφορὰ πανελλήνια.

(7) Οἱ ξένοι μὲ τὸ Χαντζιδάκιν ἀξίζουν κατὰ τὴν φορὰ—

λοι πρόσφυγες δὲν ἐρχονται, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐρχοῦνται, ἐδῶ ἐπαιτῶνται ἅλλ' ἀπαίτῶνται τὴν προστασίαν μας. "Ἐχουν κάθε δικαίωμα ὅχι μοναχὰ νὰ μᾶς ζητήσουν ψωμὶ ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς βγάλουν ἀκόμα ἀπὸ τὰ σπίτια μας καὶ νὰ θρονιαστοῦνε σ' αὐτὰ στέλνοντάς μας νὰ καθίσουμε σὲ παράγγες καὶ σὲ τσαντήρια.

Γιατὶ ἐμεῖς τοὺς φέραμε σ' αὐτὴ τὴν καταντιὰ, ἐμεῖς τοὺς κάναμε πρόσφυγες—ἐμεῖς οἱ λεύτεροι Ρωμιοὶ ποὺ βοήθημένοι χρόνια καὶ χρόνια τώρα ἴσαμε τὸ λαιμὸ στὰ κομματικά καὶ φροντίζοντας μόνον γιὰ τὴν καλοπέρασίν μας, δὲ σταθήκαμε ἱκανοὶ νὰ κάμουμε Κράτος δυνατὸ ποὺ νὰν τὸ σέβονταν οἱ ὀχιροὶ μας, ποὺ νὰ σέβονταν οἱ ὀχιροὶ μας τοὺς ὀχιροὺς του. "Ἄν ἀποφασίσουν καμιά φορὰ οἱ Βουργάριοι νὰ διώξουν τοὺς Ρωμιοὺς ἀπὸ τὴ χώρα τοὺς θὰν τὸ καλοσυλλογιστοῦνε, γιατί ξέρουν πῶς θὰ βροῦν ἀντιμέτωπο τὸ Ρωμουνικὸ Κράτος. Τὸ ἴδιο κ' οἱ Ρωμάνοι, ἂν τὸ ἀποφασίσουν νὰ κάψουν καμιά Βουργάριαν ἐκκλησίαν ἢ νὰ διώξουν τοὺς Βουργάριους, ὅπως διώχνουν σήμερα τοὺς Ρωμιοὺς. Ὁ δυνατὸς πατέρας διαφεντέβει τὰ παιδιὰ του ὅσο μακριὰ του κ' ἂ βρῶσονται, ἀνάμεσα καὶ σὲ ἀγριώτερα θέρια κ' ἂ ζοῦνε.

Νὰ μὴν παραξενεύεται λοιπὸν ὁ φίλος μὲ τοὺς Ἀχιαλίτες πρόσφυγες τὸ ἐναντίο, νὰ θαμᾶζει τὴ μεγάλην τοὺς καλοσύνην, ἀφοῦ μποροῦσαν νὰ μᾶς βγάλουν κ' ἀπὸ τὸ σπίτι μας, ἀφοῦ εἶχαν δικαίωμα νὰ θρονιαστοῦνε σὲν καλοὶ νοικοκυραῖοι καὶ στὸ Παλάτι ἀκόμα.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ

ποὺ συμβουλευοῦν κάθε τόσο τὸ «Νουμά» νὰ μὴ βρίζει (κοίταξε καὶ τὸ γράμμα τοῦ Τζουμπλιανοῦ στὸ «Νουμά» φύλλο 216, σελίδ. 12) καὶ ποὺ τοῦ συσταίνουσι νὰ παντᾶται μὲ τὴν Ἐπιστήμη σὲ κάθε ἄτιμη βρισιὰ, οἱ μαλακοὶ αὐτοῦ φίλοι ἂς κάνουν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν στὸ «Ἐμπρός» τῆς περασμένης Δευτέρας (σελ. 1 στήλ. 4) ἓνα χυδαῖο κ' ἕνα κεντρὸ ἄρθρο (ἀφοῦ δὲν ἔχει ὑπογραφή) μὲ τὸ τίτλο «Συννομοταξία μαλλιαρῶν» κ' ἐπειτα ἂς κοπιᾶσουν νὰ ξανακουβεντιάσουμε.

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ βρίζεται χυδαῖστα μιά κυρία, ἢ κ. Ἀλεξάντρα Παπαμόσκου, βρίζεται ὁ «Νουμάς» ὡς κατεργάρης ναυαγῆσας εἰς κάθε ἄλλο του

ἔργον καὶ ἱκανὸς νὰ δώσῃ καὶ τὴν ψυχὴν του διὰ νὰ κερδίσῃ χρῆμα», βρίζονται ὅλοι ὅσοι ἀγωνίζονται γιὰ τὴ Δημοτικὴ γλώσσα, κ' ὅμως ὁ «Νουμάς», ἀκολουθώντας τὴ συμβουλὴ μερικῶν φίλων του, πρέπει μονάχα μὲ τὴν Ἐπιστήμην νὰ παντῆται. "Ἄς γίνῃ κ' αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν πικραίνονται οἱ φίλοι, ἀγκαλὰ καὶ σὲ τέτια ἄτιμα ἄρθρα δὲ χρειάζονται βρισιὲς ἀλλὰ σβερσιὲς γι' ἀπάντησιν.

ΧΑΙΡΟΜΑΣΤΕ

ποὺ κατατάσσονται οἱ Ἀχιαλίτες πρόσφυγες στὸ στρατὸ, μὰ ἡ χαρὰ δὲ σώνει· χρειάζεται κατὶ ἀκόμα, ἀνώτερο ἀπὸ τὴ χαρὰ, χρειάζεται ἡ συναίσθησις ἀπὸ μέρος μας πῶς οἱ πατριῶτες μας αὐτοὶ, ποὺ ξεσπιτωθήκανε φεύγοντας τὴ Βουργάριαν θηριωδία, πρέπει νὰ βροῦνε στὸ στρατὸ τὴν πονετικὰ κ' ἀγνή πατρίδα ποὺ ἦρθαν ἐδῶ γυρεύοντας.

Καὶ γιὰ νὰν τὰ ποῦμε πρὸ ξάστερα, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ πρέπει νὰ φαίνονται σ' αὐτοὺς ὅσο μποροῦν πρὸ ἡμερῶν γιὰ νὰ λείψουν ἔτσι μερικὲς ἀφορμὲς ἀπὸ κείνες ποὺ ἀναγκάζουν πολλοὺς λεύτερους Ἕλληνες νὰ γίνονται φυγόστρατοι καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ ἀναγκάσουν μερικοὺς Ἀχιαλίτες νὰ λιποταχτήσουν ξαναγυρίζοντας στὴ Βουργαρία.

ΙΣΑΜΕ

τώρα τὴ Βλογιά τὴν πολεμοῦσαμε μὲ λιτανεῖες· οἱ Πειραιῶτες ὅμως, μιά καὶ τὸ μέσο αὐτὸ δὲν ἔπαινε καὶ τόσο, ἀποφασίσανε νὰ καταφύγουνε στὰ συλλαλητήρια. Καὶ σκεφτήκανε περίφημα· γιατί τὴ Βλογιά μπορεῖ καμιά φορὰ νὰ τὴ στέλνῃ ὁ Θεὸς γιὰ τιμωρίαν σ' ἓναν τόπο, μὰ τίς περισσότερες φορές τὴ φέρνουν καὶ τὴν προστατεύουν οἱ ἀρμόδιοι μὲ τὴν ἐγκληματικὴν τους ἀφροντισίαν γιὰ τὴν καθαριότητα κτλ.

Τὸ συλλαλητήριον γιὰ τὴν Βλογιά ποὺ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ ποὺ δὲν ἔγινε στὸ Πειραιᾶ, ἀποδείχνην θεοφάνερα πῶς ὁ λαὸς ἀρχίνησε νὰ βλέπει κάπως καθαρώτερα καὶ νὰ βρῶσκει τὴν ἀφορμὴν τῆς κάθε κακοτυχίας του.

ΕΝΑ

κόμμα πολιτικὸ καινούριον γίνεται, τὸ Τρίτον κόμμα, ὅχι πιά κόμμα προσωπικόν, ἀλλὰ κόμμα ἀρχῶν,

δηλ. καθυπὸ καινούριον κόμμα, βγαλμένο, καθὼς μᾶς πληροφοροῦσε ἡ «Ἀκρόπολις», ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς συφορίας μας. Ἀρχηγὸς του, λένε, θάναί ὁ κ. Στέφανος Δραγούμης.

Νὰν τὸ δοῦμε λοιπὸν κ' αὐτό. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἔχει ἀνάγκη τὸ ἔθνος ἀπὸ ἓνα τέτιον κόμμα κοινοβουλευτικόν, μὰ δὲν ξέρουμε ἂν ἦρθε ἀκόμα ἡ καλὴ ὥρα ποὺ θὰ δοῦμε τίς ἀνάγκας μας καὶ θὰ σκεφτοῦμε σοβαρὰ νὰν τίς γιὰτρίψουμε. Ὅπως κ' ἂν εἶναι, πάντα μιά καλὴ ἀρχὴ γίνεται μὲ τὸ τρίτον κόμμα.

ΚΑ.Ι.ΡΙΝΕΣ ΓΡΑΦΕΣ

Καίρο στίς 10 τοῦ Ὀχτώβρη.

Ἐξακολουθοῦν στὴν Ἀθήνα οἱ σημεριδὲς νὰ ὑποστηρίζουν μὲ τὸ στόμα διαφόρων, ξέρω καὶ γώ, ἀνταποκριτῶν, ἐπίσημων, ἰδιαιτέρων καὶ τὰ ρέστα, πῶς τὸ Φῶς, τὸ Μητροπολίτη τῆς Γκυροτσῆς, τὸν ἐσκότωσαν Βούλγαροι, Ρουμάνοι, Κουτσόβλαχοι, Ἴταλοι, Γιαπωνέζοι, Διαβόλοι, Τριβόλοι, κανεῖς δὲν ξέρε... Δὲ θυμοῦμαι σὲ ποιά τὸ εἶδα, μὰ ἡ τὸ «Ἐμπρός» γιὰ τὴ «Πατρίς» ἔγραφε: νὰ μὲν τὸν ἐδολοφόνησαν Ἀλβανοί, ἀλλὰ (ὦ! σὺ θαυματουργὸ ἀλλὰ!) βγαλμένοι τάχα ἀπὸ τοὺς Βλάχους! Ἀργυρώνυτοι.

Δὲν εἶναι παράξενο καὶ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐσωτερικῶν ἀκόμα νὰ μὴν ξέρε:—ἀγκαλὰ καὶ πότε ἔμαθε ἀπὸ τίποτα ἀληθινόν, σωστό!—καὶ τὸ πιστεύω πρὸς πολὺ σὲν στοχαζομαι πῶς ἂν ἔξερε τὸ ὑπουργεῖο τὸ παραμικρὸν θὰν τῶλεγε στοὺς Ἀθηναίους ρέπορτερ...

Ὅπως δὲ ποτε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τὸ λένε: Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ!

Μὰ τὰ ὑπουργεῖα, οἱ ὑψηλοὶ Συγγενεῖς, καὶ τὰ λοιπὰ μποροῦνε νὰ ἐνδιαφέρουν τὸ πολὺ—πολὺ τὴν «Ἀκρόπολιν», τὸν κ. Ἐσλεν, τοὺς πολιτικούς συλλόγους, καὶ ἀκόμα τοὺς πολιτικο-συζητητὰς ποὺ ἔχουν: μίαν ἰδέαν, μίαν γνώμην...

Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ εἶχαν τὸ ἀτύχημα νὰ γεννηθοῦν στὴν Ἑλλάδα τὴ Σήμερον καὶ μολετάφα νὰ σκέφτονται κάπως πρὸς βαθυτέρα, πρὸς θετικὰ καὶ ἀλίμονο, μελλοντικὰ—ὅλος ἀπὸ τὸν σῶρος τῶν βρώμικων σκουπιδιῶν, ὅλ' ἀπὸ τὰ αἴσχη δὲν ἔχουν καμιά σκέψιν μὲ τὴν Ἀλήθειαν τὴ διαμαν-

Οἱ δυτικοὶ φιλόλογοι οἱ εἰδικοί τοῦ νεοελληνικοῦ κλάδου δὴλῶσαν ἤδη τὴν κρίσιν τους, οἱ περισσότεροι μάλιστα ἀπαντᾶ, μὰ στὴν Ἑλλάδα σὰ νὰ φοβῶνται πῶς τῶν φιλολόγων ἀπὸ τῶν εἶναι πάρα πολὺ σκλαβωμένος ὁ ψῆφος. Τώρα ποὺ ἡ δικαιοσύνη συμπληρώθηκε ἀρκετῶτα, ἡ ἐπιθυμία, φαίνεται, εἶναι, ἂς μιλήσουν κ' οἱ ἄλλοι γλωσσολόγοι ὅσοι ἀκολούθησαν προσεχτικὰ τὸ δρόμον τοῦ γραφικοῦ πολέμου. Δὲν ἔχω καμιά δυσκολίαν, ἐγὼ τουλάχιστο, νὰ συμμορφωθῶ, φυσικὰ ὅμως δὲ μπορῶ ἐδῶ εἶναι πολὺτιμι ὅταν ἡ γνώμη τους τὸν βοηθῇ, ἀνάξιοι λόγου ὅταν τὸ ἀντίθετον. Ὅταν ἀρχίσαν τὸ γλωσσικὸν πόλεμον μὲ τὸν Κόντο, ὁ Χαντζιδάκης μὲς παρουσίασε ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ Κόντου τὸ πῶς ὁ Nauck τὸν πείνεβε ὡς ἐλλαννιστὴν. Τώρα ὅστερα παρὰ πέντε καὶ στη γνώμην τοῦ Loti, μάλιστα κ' ἀφοῦ ὁ Loti ἐγγύησε πῶς δὲν εἶχε μιλήσει σοβαρὰ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι λέει γιὰ τὸ Βιλαμόβιτς σ. 308. Ἡ γνώμη τοῦ Βιλαμόβιτς δηλαδὴ εἶναι σωστὴ ὡς ἐκεῖ ποὺ συμφωνᾷ μὲ τὸν τ' ἄλλα του δὲν εἶναι παρὰ ἀλήθειαν (!) τῶν ἀπὸ τινος χρόνου γραφομένων ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων. Μὲ ἄλλους λόγους, εἶναι παπαγάλος ὁ Βιλαμόβιτς! Τὸν Κρούμπαχο τὸν ὤψανε ὡς στὰ οὐράνια μιά φορὰ· τώρα μᾶς λέει πῶς ἀποσύρει τὸν πανηγυρικό του. Σὰς λέω, παιδιὰ, εἶναι κίντυνος ἐθνικὸς τέτοιος πρόστυχος ἄθροπος ὅταν παρουσιάζεται ἀντιπρόσωπος σὲς στοὺς ξένους, γιατί οἱ ξένοι δὲν τὸν ξέρουν ἴσως πῶς εἶναι ἀποχειροτόνητος.

νὰ μὴν πολὺ κατὰ βάθος σὲ γραμματικὰ καθεῖκαστα.

"Ἄς δοῦμε πρῶτα πῶς ἔφτασαν οἱ Ἕλληνες ὡς στὴ σημερινή τους γλωσσικὴν κατάστασιν.

Ὁ Ἕλληνας μεσαιῶνας κατεβαίνει ὡς στὰ 1821, ὡς τὸ σηκωμὸ τοῦ ἔθνους ἐναντίον τῶν Τούρκων. Μόλις θεμελίωσε τὸ ἔθνος δικό του κράτος, πρώτη φροντίδα εἶταν πῶς νὰ δανεῖται τὸν Ἑθνωπαϊκὸν πολιτισμόν. Ὅμως τὸ μᾶτι τοῦ γένους, ἐνῶ πολεμοῦσε, δὲν κίταζε μοναχὰ πρὸς τὴ συνέχρησιν δύσιν, παρὰ καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ μεγαλεῖο της. Μὰ ἀπ' ὅλα τοῦ πολιτισμοῦ τὰ δῶρα ποὺ χαίρουσαν ἤδη τὸ ἔθνος τίποτα δὲν τοῦ θυμίζε τόσο ἄμεσα τὰ μυριόδοξα περασμένα ὅσο ἡ γραφὴ τοῦ γλώσσα· ἐκεῖ δὲν ἐβλεπε ἔτσι μοναχὰ τὰ ἴδια πάντα ψηφία τῶν ἀρχαίων, παρὰ καὶ τίς ἴδιες λέξεις καὶ τοὺς ἴδιους τύπους. Ἀπὸ τοὺς παλιούς καιροὺς δὲν εἶχε ποτὲς νεκρωθεῖ, δηλαδὴ δὲν εἶχε θανατῆ ἀδιάβαστη καὶ ξεχαστῆ. Στους μακροὺς ἐκείνους καιροὺς τῆς ὕλικας καὶ διανοητικῆς φτώχειας καὶ τοῦ ἐθνικοῦ κομματισμοῦ κατόρθωσε νὰ βασταχθεῖ ὡς γλώσσα τουλάχιστο τοῦ κλήρου. (8)

(8) Πολὺ λιγώτερον παρ' ὅτι ἡ λατινικὴ στὴ δύση, γιατί οἱ κληρικοὶ μας τότες, ἐξὸν λιγούτσικοι, εἶταν πρὸς ἀγράμματοι· μόλις ἔξεραν νὰ κοινοδιαβάσουν.

Λίγο πρὶν τὴν ἐπανάστασιν, ὅταν εἶχε πιά μπεῖ ἡ γλώσσα κάπως βαθύτερα στὴν πραχτικὴν ζωὴ τοῦ ἔθνους, κανονίστηκε ἡ γραμματικὴ τῆς στὸ γενικὸ πολὺ καλοστόχαστα μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ σοφοῦ καὶ γνωστικοῦ Κοραῖ (1748—1833) καὶ μὲ τῶν ὀπαδῶν του. Σὲ μερικὰ ἔγινε κάποιος ζυγισμὸς πρὸς τὴ λαϊκὴ λαλιά. (9) Κλαδίσανε δηλαδὴ τότες μερι-

(9) Ἡ γραφὴ ἡ ἐπίσημη γλώσσα ἀπὸ τοὺς ἀττικιστικούς καιροὺς ὡς σήμερον σταθῆκε πάντα ἀνακατεμένη ὑπερβολικὰ καὶ φυσικὰ, ἀφοῦ ὁ κόσμος μιλοῦσε ἄλλῃ καὶ σπουδαζέε ἄλλῃ πολὺ διαφορετικῇ. Παράπονα ὑπάρχουν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πλουτάρχου καὶ τοῦ Λευκιανοῦ. Τὸ ἀνακατωμα ἄλλαξε κατὰ τοὺς καιροὺς. Λίγο πρὶν τὴν ἐποχὴν τοῦ Κοραῖ τὸ ἀνακατωμα τῆς γραφῆς ἔρχισε σημαντικὰ νὰ γίνῃ πρὸς τὴ δημοτικὴν, ὅπως δείχνουν τὰ ἀπὸ τὸ Ἀμστερδὰμ χαριτωμένα γράμματα τοῦ ἐμπορικοῦ βοηθοῦ τοῦ Κοραῖ ποὺ βγήκανε στὸ περιοδικὸν «Παρνασσός». Ἡ ἐπιρροὴ ὅμως τοῦ Κοραῖ ἀρνήθηκε τὰ πάντα. Σταμάτησε τὸ δρόμον πρὸς τὴ δημοτικὴν, γιατί ὁ Κοραῖς ἀντὶς νὰ ρυθμίζῃ τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα πρὸς τὰ δημοτικὰ, ρυθμίζε ἀναποδὰ τὰ δημοτικὰ στοιχεῖα πρὸς τὰ ἀρχαῖα. Ἐπειτα ἔστησε καὶ συστηματικὸν διωγμὸν τῶν ξένων λέξεων, χωρὶς νὰ λογαριᾶσαι (1) πῶς οἱ κατοπινὸι τοῦ θὰ τραβοῦσαν πολὺ μακρότερα τοῦ παραδείγματος ὁ Χαντζιδάκης) καὶ θὰ κλάδευαν κάθε λέξη μὴ κλασσικὴν, καὶ (2) πῶς δὲν τῆς σύφερον τῆς γλώσσας νὰ χάσει ρίζες, γιατί (κατὰ τὴν γνώμην μου) ἂν ἡ ἐλληνικὴ ἔχει ψεγάδια, ἓνα τῆς ψεγάδι εἶναι πῶς πα-

τένια και τόσο πιά πολυτίμη όσο πιά κρυμμένη, τῆς 'Εθνικῆς 'Ελληνικῆς Ζωῆς...

Κι' ἄς πιστέψουμε τέλος πάντων πῶς ὑπάρχει ἀκόμα 'Εθνικὴ 'Ελληνικὴ Ζωή.

Καί γιὰ δάφτο ἐρχομαι στὴ Δημοσιογραφικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ. Καί λέγω: Εἴρουν ἢ δὲν ξέρουν πῶς ἀρβανίτης μὴ ἔχοντας καμιά ἀπολύτως σκέψη μὲ βλάχους καὶ βούλγαρους καὶ διαόλους καὶ τριβόλους ξεκίνησε ἀπὸ τόπο μικροῦ σταλμένους νὰ σκοτώσῃ τὸ Φῶτιο;

Δὲν τὸ ξέρουν; Τότε γιατί νὰ λένε ψευτιές προερχόμενες ἀπὸ τὴν ἄγνοια, ψευτιές πού ἔχουν πάντα ἄσκημ' ἀποτελέσματα;

Πῶς τόσο ἀσυλλόγιστα καὶ τόσο ἄτιμα παρουσιάζουν τοὺς ἀρβανίτες ἀδερφωμένους μὲ τοὺς Βλάχους, μὲ τοὺς Βούλγαρους; Δὲν νοιώθουν, θε μου, τί ἀμίσητη ζημία εἶν' ἀφ' ἧς; Πῶς τὸ στοχάστηκαν; Πῶς νὰ χάσω τὸ νοῦ μου!

Κι' ἂν τὸ ξέρουν—τί τρόπος ἀνθρώπος καὶ βλακώδικος εἶν' ἀφ' ὅς γιὰ νὰ τὸ κρύβουν τάχα; Γιατί ἂ τὸ κρύβουν; Καί γιατί νὰ μὴ τὸ πῶν: **ΑΛΛΑ** ἀφοῦ **Πρῶτα** εἰποῦν ποῖ εἶταν ἐκεῖνο πού ἔφερε **ΚΑΙ** τοὺς 'Αρβανίτες στὸ σημεῖο νὰ κρυφοσκοτώνουν, **ΔΗΛΑΔΗ**: νὰ ἀφ' ὅς ἐκτελεζοῦνται ἀπὸ τοὺς περίφημους τυράννους τῶν συνειδήσεων, ἀφοῦ χειρότεροι τυράννοι εἶν' ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλπίζανε ὡς τὰ χτέες καπικὰ ἀδερφικὴ βοήθεια, κάπια ἀληθινὴ ὑποστήριξις οἱ Κυβερνήτες μας;

Θὰ πεῖς ἄχαρνα πῶς ζητάω πολλὰ. Καί πρὸ πάντων πολλὰ ἐξ ἀπὸ τῆς ρυθμισμένης πιά Νεοελληνικῆς—δὲν τῆνε λέω νεορωμαϊκῆς—λογικῆς, φρονιμαδὰ καὶ τὰ λοιπὰ.

'Ε! Μείντε λοιπὸν ἐξορίστοι μέσα στὴν ἐρημιὰ πού σὰς ἔφερε ἡ στενοκεφαλιά, ὁ τοπικισμός, ἡ παλιά ἀφ' ἧς προγονικὴ κληρονομία (πού καί γι' αὐτὸ τῆνε κρύβουμε). Μείντε μέσα στὸ ἀνακάτωμα τῆς λάσπης πού τῆνε λέτε στίς παρηγοριές σας: α' Ὑψος 'Ελληνικοῦ πνεύματος α' 'Ελληνικὴ Σκέψις καὶ τὰ τέτια βρώμικα.

Ναί! Τὸ μέσα ρωμαϊκὸ θὰ σωθεῖ ἀπὸ τὸ ἐξω ρωμαϊκὸ. Μὰ δὲ μοῦ λέτε, ὦ ἐξυπνοὶ τοῦ ἀνάλαφρου πατριωτισμοῦ, ποῖος εἶνε **Ἀφ' ὅς** ὁ ἐξω 'Ελληνισμός; Τόνε ξέρετε σεῖς, τὸν εἶπατε στὸ λαό, γιὰ πέστε μου ποῖος—ὕπο ποιοτικὴν καὶ ἀκόμα ποσοτικὴν ἐποψή—ποῖος εἶναι; Βέβαια ὁ 'Ελληνισμός ὁ ἀνίδεος, ὁ ψέφτης, ὁ τσαρλατάνος, ὁ κούριος, ὁ σάπιος τῆς Αἰγύπτου δὲν εἶναι. 'Αφ' ὅς βέβαια μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ 'Ελληνισμός τῆς Μόδας (πάν-

κούς κλασσικοὺς σχηματισμούς ξένους πιά τοῦ λαοῦ, καθὼς τὸν ἀπαρέμφατο καὶ τὸ μονολεχτικὸ μέλλοντα, καὶ παραδέχτηκαν τύπους τῆς ἐποχῆς. 'Αλλαγὴ ὅμως ριζικὴ δὲ στάθηκε ὁ κανονισμός ἀφ' ὅς. Καθὼς τὸ ἔθνος ἐμπαινε στὸν ἐβρωπαϊκὸ πολιτισμὸ, ἐπρεπε ἡ γλῶσσα του—ἐστὶ θάρρους ὁ κόσμος—ὄχι μοναχὰ νὰ συμπληρωθεῖ ἀνάλογα καὶ νὰ πλουτιστεῖ, παρὰ καὶ νὰ καθαριστεῖ. 'Αφ' ὅς ἐγίνε λοιπὸν μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἀρχαίας. Πῆρκεν τότες ὄχι μοναχὰ κλασσικὲς λέξεις καὶ τύπους γιὰ ν' ἀντικρούσουν ὅπια τυχὸν καινούρια ἀνάγκη πρόβαλλε, παρὰ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἀντικατάστησαν καὶ λέξεις ἰταλικῆς ἢ τούρκικης πηγῆς ἀνακατεμένες ἀπὸ πρὶν· μάλιστα στὸν κλασσικὸ ζῆλο θυσιάστηκαν κιόλας γνήσιες λέξεις ἐθνικῆς πού εἶχε παραλαβεῖ ἡ γραφτὴ ἀπὸ τὴν ντοπιολαλιὴ καὶ πού σμίγανε μαζί τους τὰ παρόντα. 'Αφοῦ ἡ τεχνητὴ ἀφ' ἧς γλῶσσα εἰσάχθη ὡς ἐπίσημη τῶν ὑπαλλήλων, τοῦ στρατοῦ, προχωροῦσαν δλοένα ἐστὶ τὰ πράγματα ὡς στὰ 1880, ὅταν ἀπὸ τὸ

ρα πολὺ προσπαθεῖ νὰ ἐκφραστεῖ μὲ παραγωγή καὶ σύνθεσις, καὶ πόρα πολὺ λίγο μὲ ρίξεις. 'Απὸ τὴν ὥρα πού ὁ Βηλαρὸς ἔδειξε τὸ σωστὸ τὸ δρόμο, ὁ Κοραῖς μὴ ἀκολουθήσοντας τοῦ στέκει ἐνοχὸς καταστροφῆς μπροστὰ στὴν ἱστορίαν. Δίχως τοῦ ἡ γραφτὴ θὰ εἶταν ἴσως σήμερ' ἀδερφωμένη μὲ τὴ ζωντανὴ λαλιά.

τα μιὰ μόδα μοῦ ἐφευρίσκατε γιὰ ν' ἀκουμπάτε τὰ φτερά σας, ἀγαπητὰ μοῦ ἐσεῖς πετεινάρικα, τῆς μόδας ναί, μὰ ὄχι τῆς ἱστορίας, ὄχι τῆς βαθεῖας 'Ανάγκης, τῆς δυνατῆς Θέλησης. 'Ο 'Ελληνισμός ὁ τέτιος πού μοῦ τὸν ὑψώσατε τώρα τελεφταῖα μὲ τὰ ζαναζεσταμένα παρχληρήματα τῆς 'Ακρόπολης καὶ τῶν ἄλλων ἐντυπων, σὲ ψηλὴ κλάρα, πού μοῦ τόνε κάνατε ἀνγνώσμου, καὶ πού κοντέβει νὰ καταντήσῃ ὁπερέτα, ἀφ' ὅς ἄλλο εἶναι παρὰ ἓνας 'Ελληνισμός ἀληθινός, ἓνας 'Ελληνισμός πού μᾶς χρειάζεται. Δίνει λίρες. Μπράβο του.

Μὰ ὅπως τίς δίνει, κλίμονο—θὰ εἶταν καλύτερα νὰν τίς ἐρριχνε στὸ Νεῖλο, ἀπὸ καὶ πού τίς βγάζει, στὴ θάλασσα.

'Ενῶ τώρα δὲν πᾶνε χαμένες! Τώρα ἐνισχύουν, τώρα δυναμώνουν (ἀθάνατα Καμπύση) τὴ Νεοελληνικὴ 'Αρετὴ, τὸ νεοελληνικὸ ἰδανικὸ πού γιὰ τὴν ἱστορίαν δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἡ Ντροπὴ τῆς Ντροπῆς. 'Εστὶ τὸ χρῆμα, πού σὲ τίμια χέρια θὰ γίνονταν ἀφορμὴ μεγάλων στοχαστικῶν 'Αναστάσεων, θὰ γίνονταν ἀφορμὴ νὰ ζυπνήσῃ ἀκράτητο τὸ κοιμισμένο παραμῦθι, ἐστὶ γίνεται στ' ἄτιμα χέρια καὶ τὰ σάπια κεφάλια ἐπίσημων κι' ἀνεπίσημων πού πέφτει ἀτιμώτερον ἀκόμα, μέσο ἀνυπολόγιστης, ἀμείλιχτης καταστροφῆς.

Μοῦ εἶπαν πῶς σὲ πολλὰ χωρὶς τῆς 'Απάνου Αἰγύπτου ὅπως καὶ στῆς Κάτου ἔδωκαν λεφτὰ, γιὰ Στόλους καὶ λοιπὰ, 'Ελληνες 100, ἀρβανίτης κανένας: 'Ε! λοιπὸν θὰ εἶταν πρωτιώτερο νὰ δίνεν ἓνας ἀρβανίτης καὶ 10 ἔλληνες παρὰ 100 καὶ κανένας. Τώρα κερδίζουσι τὸ παρὸν, τὸ σήμερ, χάνοντας τὸ ἄβριο, τὸ μεθᾶβριο, τὸ μέλλον· χαρισμά μας τὸ λοιπόν.

Δὲν ξέρω ἂν θεωρηθῶ (ἓνας νέος ταπεινός, κρυμένος στὸν ἴδιο τὸν ἱαφτό μου, ζῶντας στίς ἀπόμακρες ἀκρατοπιές τοῦ Νεῖλου) ὡς ἓνας πούλημένος, προδότης, δὲν ξέρω τι ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς κατόικους τῆς ἀλύτρωτης ἀκόμα καὶ γιὰ πάντα ἴσως 'Αθήνας. 'Αφ' ὅς τὸ περιμένω μὲ πολλὰ γέλια. Προδότη εἶπαν καὶ τὸ Νουμά καὶ τὸν Ψυχάρη καὶ πρὸ πάντων τὸν 'Αλέξη τὸν Πάλλη, τὸ Μοναδικό. Νὰ μὴ γελᾶσαι; 'Ολη ἡ ζωὴ εἶναι γιὰ γέλια.

'Αλλὰ πούλημένοι δὲν εἶν' ἐκεῖνοι πού οὔτουν αἷμα γιὰ νὰ κρατοῦν ἓνα ἀρβανίτικο φύλλο, τὸ «Kombi» ('Εθνος) στὸ Boston, Mass. Πούλημένοι δὲν εἶν' ἐκεῖνοι πού ἐδῶ στὸ Κάιρο πολεμοῦν γρόσι-γρόσι νὰ τυπώσουν ἓνα φύλλο τὸ μῆνα, τὴ «Σκιπερίκ» ('Αρβανιτῆ) μὲ σῆμα τοῦ «Ρωμιού» καὶ δὲν τὸ κατορθώνουν. Δὲν εἶν' ἐκεῖνοι πού δὲν μποροῦν νὰ τυπώσουν τὴ μετάφρασις τῆς «Μελέτης γιὰ τὴν 'Αρβανιτῆ» τοῦ Φράσσηρη μπέη, παλιοῦ ὑπουργοῦ τῆς Τουρκίας, ἀρβανίτη βγαλμένου ἀπὸ τὸ δικό μας τὸ Πανεπιστήμιον—μελέτη μεταφρασμένη ἐδῶ κι' ἓνα χρόνον ἀπὸ τὸ Μαδρονάτη, μὲ τὸν ἐπίλογον στὴ Δημοτικὴ ἀπὸ μένα (Ω! Ω! σίγουρον πούλημα, σίγουρον προδοσία!)

ἓνα μέρος προβάλλανε ριζοσπάστες, μὰ σύγκαιρα κι' ἀπὸ τὸ ἄλλος βγήκε φωνὴ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἀντιπάλων τους τῶν πιά τουλάχιστο στοχαστικῶν. Μὴ πιά πιά πρὸς τὴν ἀρχαίαν! (10)

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

(10) Ὑποθέτω, ὁ κ. Καθηγητὴς ἀνοεῖ τὸ Χατζιδάκι. Τὸ γέμωρο ὅμως τοῦ Κόντου τόνε σταμάτησε ἔχι ὁ Χαντζιδάκις—πού ποτὲς του δὲν εἶχε μῆτε ἔχει ἀρετὴ ἐπιτροπὴ—παρὰ πρῶτα ὁ Βαρναδάκης μὲ τὸ ἀθάνατό του βιβλίον «Ψευδαττικισμὸς 'Ελεγχος», ἐπειτα ἀπορασιατικὰ ὁ Ψυχάρης κι' ὁ Ροῖδης. 'Ολους ἀφ' ὅς τοὺς πολέμησε ὁ Χαντζιδάκις, κι' ὁ κόσμος τόνε λογάριζε πάντα καὶ τόνε λογαριάζει—ὅπως καὶ τὸν ἀποδείχνηι τὸ ὕψος του—μὲ τοὺς κλασσικοφρονους τοὺς πιά φανατικούς. 'Οπὸς δὲ θέλει εἰλικρινὰ νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν ἀρχαίαν, δὲν ξεθάφτει λέξεις καθὼς φυλοκρινόμεν κτλ.

Κι' ἓνα σωρὸ τέτια παραδείγματα. Μὰ πούλημένοι εἶναι ὅλοι κείνοι πού βάζουν τίς φωνές γιὰ νὰ κρύβουν τίς πομπές τους, ὅλοι ἐκεῖνοι πού ξέρετε καὶ ξέρω—πού ξέρουν ὅλοι.

II

'Ας πᾶει κι' ἀφ' ἧς ἡ ἱστοριούλα χωρὶς τίτλο, ἐστὶ ντροπαλὴ· γιατί ἡ ἴδια τῆς ἡ ψυχῆ εἶναι ἡ ντροπὴ—ὅπως ὅλων—κι' ὁ μόνος τίτλος τῆς θὰ ἐπρεπε νάναί: Ντροπὴ.

Εἶναι λίγοι μῆνες τώρα πού πῆθανε ἓνας ἀρβανίτης ἐδῶ μαγαζάτορας, ὁ Κυριάκος Δημητρίου. 'Αφῖσε καμιά 3000 λίρες. Τὰ παιδιὰ του, σὰν κληρονόμοι του, θέλησαν νὰ κανονίσουν τίς δουλιές τους γιὰ πολλοὺς οἰκογενειακοὺς λόγους.

'Επρεπε ὅμως πρῶτα-πρῶτα ν' ἀναγνωριστοῦνε ὡς γνήσια καὶ νόμιμα παιδιὰ τοῦ μακαρίτη.

Ποῖος εἶναι ὁ ἀρμόδιος; Τὸ Πατριαρχεῖο. Πᾶμε λοιπὸν στὸ Πατριαρχεῖο.

— Καλημέρα σας. — Τί θέλετε; — Τὸ καὶ τό. — Εὐχαρίστως! καθήστε! μὰ ξέρετε γιὰ νὰ γίνῃ ἀφ' ἧς ἡ ἀναγνώρισις πρέπει νὰ πάρουμε καὶ μεῖς 5 στά 100.

— Μπᾶ! γιατί; — 'Επὶ τῆς περιουσίας. — Μὰ, χριστιανοί, δὲ θέλουμε νὰ μᾶς μετρήσετε τὰ λεφτὰ μας. Θέλουμε νὰ μᾶς δώσετε ἓνα χαρτί πού νὰ λέει πῶς ἐμεῖς εἴμαστε νόμιμα παιδιὰ τοῦ πατέρα μας. — 'Εστω καὶ τοῦτο! ὅμως πάντα θὰ πάρουμε (II) μεῖς τὸ 5 στά 100.

— 'Ε! ἀφοῦ εἶν' ἐστὶ θὰ σὰς πούμε ἀργότερα. Καὶ φέβγουν τὰ παιδιὰ.

Καὶ πᾶνε σ' ἓναν πατριώτη τους, τὸ Νκουμ, γιὰ νὰ τόνε συμβουλευτοῦνε, σὰν γεροντότερος πού εἶναι καὶ στενὸς φίλος τοῦ πατέρα τους.

'Εξω φρενῶν ὁ Νκουμ, κᾶνει μιὰ ἀναφορά στὸν Πατριάρχην στὴν 'Αλεξάνδρην καὶ ἱστορώντας του τὸ πρᾶμα, τὸν παρακαλεῖ νὰ ἐπέμβῃ. 'Ο Πατριάρχης σὰ νὰ καταλάβε τὴν ἀδικίαν κι' ἐστειλε στὸ Κάιρο, τὸ Δεσπότη τὸ Χαλέπιον.

Τοὺς φωνάζει ὁ Δεσπότης καὶ πᾶνε. Τὸ καὶ τό, Δέσποτά μου. 'Αφ' ὅς θέλουμε. 'Αφ' ὅς μᾶς ζητοῦν ἐδῶ.

— 'Ε! καλὰ, σεῖς γιατί νὰ μὴν ἀφίνετε ἀφ' ὅς τὸ κατακαχημένο 5 στά 100 στὸ Πατριαρχεῖο; Παράδες δόξα σοι ὁ Θεὸς ἔχετε πολλούς. (Νὰ μοῦ ζήσεις, λογικώτατε ἄγιο Χαλέπιε!)

— Δέσποτά μου, ἐδῶ μᾶς εἶπαν πῶς πρέπει νὰ πάρουν 5 στά 100. Τώρα ἀφοῦ σεῖς μᾶς λέτε ἀφ' ὅς, ἐμεῖς εἴμαστε πρόθυμοι νὰ χαρίσουμε κάτι στὸν καινούργιον 'Αη Γιώργη.

— Οὐμ! στὸν 'Αη-Γιώργη! τί θὰ χαρίσετε!! Τέλος πάντων γιὰ νὰ τελειώσῃ ἡ δουλειὰ σας θὰ μᾶς δώσετε δύομισι στὰ ἑκάτο...

*
'Εδῶ θὰ σταματήσω, φίλε Νουμά, ἀφοῦ πρῶτα ἐφρόντιζα νὰ πῶ τὸ Κύριε ἐλέησον 40 φορές, κατὰ πῶς μοῦ εἶπεν ὁ ἀγαπητός μου Ρουγλάδος, καὶ νὰ-φτυνα, νὰφτυνα πολὺ, ὡς πού νὰ βγάλω ὅλη μου τὴν ἀηδία, ὅλη τὴ φρίκη πού μὲ γιομίζει ἀφ' ὅς τὸ παζάρεμα....

'Αλλὰ ἡ Σκιζπήρηκα ἀπόκρισις τοῦ ἀρβανίτη Νκουμ δὲν πρέπει νὰ μὴ χτυπήσῃ στ' ἀφ' ἧς καὶ νῶν τουλάχιστο πού ἀκούσαν ἀκόμα τίς φωνές τίς καθιάρεις τῶν πραγμάτων.

— 'Α! Δέσποτά μου! Δὲ συμφέρει! 'Αν εἶναι νόμιμο νὰ πάρете σεῖς τὸ πέντε στά ἑκάτο, νὰ τὸ πάρете μὲ ὅλε σας τὸ δικίον. 'Αν ὅμως, ἄγιο μου Δέσποτα, δὲν εἶναι νόμιμο, τότε τὸ δύομισι στά ἑκάτο ΔΕ ΣΑΣ ΣΥΜΦΕΡΕΙ!.

Καὶ φύγανε.